

บทที่ 11

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานฟาร์ม

จากการบันทึกกิจการฟาร์มดังกล่าวมาแล้ว สามารถนำผลที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์การดำเนินงานของฟาร์มตนเองว่าที่ผ่านมาแล้วนั้น ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด สิ่งที่เป็นตัวชี้วัดว่าผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของเรานั้นอาจพิจารณาได้หลายตัว เช่นจากผลกำไรที่ได้ หรือจากทรัพย์สินที่มีเพิ่มขึ้น หรือในส่วนของทุนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนๆ ข้อมูลการสรุปผลที่เราได้นั้นสามารถแสดงถึงผลตอบแทนจากการทำฟาร์ม แสดงถึงสถานะของฟาร์มในแต่ละช่วงเวลา หรือ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ทราบเป็นแนวทางเพิ่มเติมว่า มีอุปสรรคหรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับการแก้ไขต่อไปอย่างไร ทั้งยังเป็นการแสดงถึงสถานะของฟาร์มต่อผู้ให้กู้ เมื่อเกษตรกรต้องการกู้เงินจากผู้ให้กู้ก็ด้วยการวิเคราะห์ผลการทำฟาร์มอาจวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

การทำงานสมดุลฟาร์ม

งบดุล (Balance Sheet) หมายถึง บัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน หนี้สินฟาร์ม และส่วนของทุน เพื่อแสดงฐานะทางการเงินของฟาร์ม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง งบดุลโดยปกติจะทำปีละอย่างน้อย 1 ครั้งซึ่งอาจทำ 1-2 ครั้งต่อปีในธุรกิจทั่วไป สำหรับช่วงเวลาในการทำนั้นหากเป็นธุรกิจทั่วไปมักจะทำในช่วงปลายปีหรือสิ้นปีตามระบบปฏิทินสากล คือ 30-31 ธันวาคม ของทุกปี ส่วนธุรกิจเกษตรนั้นอาจไม่เป็นไปตามปฏิทินสากลก็ได้ ควรเลือกระยะเวลาหลังเก็บเกี่ยวและว่างจากงานในฟาร์มแล้วก็ได้เพื่อความสะดวก การสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของฟาร์มในรูปของงบดุลนั้น จะทำให้ฟาร์มทราบฐานะความมั่นคงของธุรกิจของตนเองว่าเป็นอย่างไร และสามารถนำข้อมูลจากงบดุลฟาร์มมาวิเคราะห์ผลการทำฟาร์ม โดยการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อบอกถึงฐานะความมั่นคงและสภาพคล่องของธุรกิจฟาร์มที่ผ่านมา เพื่อจะได้นำไปใช้พัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานในรุ่นต่อไป หรือปีต่อไป ก่อนที่กล่าวถึงการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ควรต้องทำความรู้จักกับองค์ประกอบของงบดุลก่อน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 61 แสดงงบดุลฟาร์ม

งบดุลฟาร์ม...(ชื่อฟาร์ม)....

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2548

ทรัพย์สิน		หนี้สินและเงินทุน	
ทรัพย์สินหมุนเวียน	xxx บาท	หนี้สินระยะสั้น	xxx บาท
ทรัพย์สินดำเนินงาน	xxx บาท	หนี้สินระยะปานกลาง	xxx บาท
ทรัพย์สินถาวร	xxx บาท	หนี้สินระยะยาว	xxx บาท
		หนี้สินทั้งหมด	xxxx บาท
		เงินทุน	xxx บาท
รวมทรัพย์สินทั้งหมด	xxxx บาท	รวมหนี้สินและเงินทุน	xxxx บาท

ที่มา: (เบญจมาศ ลักษณะนิยานนท์, 2547, หน้า 320)

งบดุลจะมีอยู่ 2 ส่วน คือส่วนของทรัพย์สินและส่วนของหนี้สินและส่วนของทุน ทั้งสองส่วนนี้ต้องเท่ากันดังสมการ

$$\text{ทรัพย์สิน(คงเหลือ)ทั้งหมด} = \text{หนี้สินทั้งหมด} + \text{เงินทุน}$$

หากพิจารณาจากตารางงบดุลอาจทำความเข้าใจง่าย ๆ ว่า เมื่อเรามีเงินลงทุนเริ่มต้นจำนวนหนึ่ง เราจึงนำเงินไปซื้อสิ่งต่างๆที่เราเรียกว่าทรัพย์สิน ดังนั้นหากหนี้สินเป็นศูนย์ ทรัพย์สินทั้งหมดจะต้องมีค่าเท่ากับเงินทุน แต่ถ้าเงินทุนไม่พอก็ต้องกู้ยืมมาเพื่อซื้อทรัพย์สินเพิ่ม ทรัพย์สินที่เรามีอยู่ทั้งหมดจะต้องมีที่มา กล่าวคือ หากไม่ใช่มาจากเงินทุนที่เรามีอยู่แต่เดิม ก็ต้องมาจากการกู้ยืมมาซึ่งก็คือการมีหนี้สินนั่นเอง หน้าตาของงบดุลนั้นแต่ดั้งเดิมจะมี 2 ด้านดังข้างต้น แต่ปัจจุบันสามารถเขียนโดยนำมาเรียงต่อกันก็ได้ ซึ่งขณะนี้ธุรกิจหลายแห่งก็เขียนเรียงลำดับลงมาเนื่องจากสะดวก แต่อย่างไรก็ตามเราก็ควรทราบที่มาที่ไปของตัวเลขว่าเป็นอย่างไร การวิเคราะห์

ทางการเงินจะช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานในอดีตและปัจจุบัน รวมถึงเรื่องของจุดเด่นและจุดด้อยของธุรกิจ นอกจากนี้ยังช่วยในเรื่องของการควบคุมทางการเงินอีกด้วย บุคคลแต่ละฝ่ายที่สนใจในงบการเงินก็มีเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งพอจะจำแนกบุคคลที่ให้ความสนใจในงบการเงินดังนี้

1. เจ้าหนี้ของกิจการ
2. ผู้ลงทุนหรือเจ้าของกิจการ
3. ผู้บริหาร
4. ผู้สอบบัญชี
5. กลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ

ตัวอย่าง แสดงลำดับความเข้าใจในการลงงบดุล

ถ้าเกษตรกรลงทุนเป็นเงิน 100,000 บาทในปีนี้ (2548) สมมติว่า ปีหน้า (2549) มีกำไร 10,000 บาท และเกษตรกรไม่ได้ถอนเงินทุนของตนคืน (ไม่ได้ดึงเงินออกจากระบบธุรกิจฟาร์ม) ดังนั้นเงินลงทุนของฟาร์มจึงเพิ่มขึ้นเป็น 110,000 บาท ดังนั้นในปี 2549 ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือ ณ วันใดวันหนึ่ง ฟาร์มนี้จะมีเงินทุน 110,000 บาท นั่นคือมีทรัพย์สิน คิดเป็นมูลค่า 110,000 บาท ด้วย หากเงินที่นำมาลงทุนในฟาร์มยังมีได้นำไปซื้อสิ่งใดแต่เก็บไว้ในบัญชีธนาคาร ก็จะเป็นเงินในบัญชีธนาคารซึ่งอยู่ในกลุ่มของทรัพย์สินหมุนเวียน แต่เพื่อความเข้าใจง่ายของเกษตรกรจะเขียนตรงๆในงบดุลเลยก็ได้ ข้อมูลเป็นได้ตามสมการดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ทรัพย์สิน} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเงินทุน} \\ 110,000 &= 0 + 110,000 \end{aligned}$$

ดังนั้น ตัวเลขงบดุลฟาร์มจะต้องอยู่ที่ 110,000 บาท

งบดุลฟาร์ม
ณ วันที่.....2549

ทรัพย์สิน		หนี้สินและส่วนของทุน	
เงินในบัญชีธนาคาร	110,000 บาท	หนี้สิน	- บาท
		หนี้สินทั้งหมด	- บาท
		ส่วนของทุน	110,000 บาท
รวมทรัพย์สินทั้งหมด	110,000 บาท	หนี้สินและส่วนของทุน	110,000 บาท

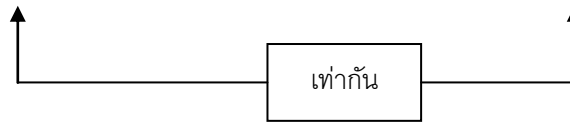
หากสมมติต่อไปอีกว่า เงินลงทุนนั้นไม่พอกับการดำเนินกิจการ เนื่องจากได้นำเงินไปซื้อที่ดิน 100,000 บาท และต้องการซื้อรถแทรกเตอร์ 1 คัน เป็นเงิน 40,000 บาท และต้องการเงินสดเก็บไว้เป็นทุนหมุนเวียนอีก เป็นเงิน 20,000 บาท ดังนั้น จึงได้ไปกู้เงินระยะปานกลางอีกเป็นเงิน 50,000 บาท หากจะเขียนงบดุลใหม่ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งหรือ ณ วันใดวันหนึ่งของปี 2549 จะเขียนได้ดังนี้ ส่วนสมการจะเปลี่ยนเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ทรัพย์สิน} &= \text{หนี้สิน} + \text{ส่วนของเงินทุน} \\ 160,000 &= 50,000 + 110,000 \end{aligned}$$

ดังนั้น ตัวเลขงบดุลฟาร์มจะต้องอยู่ที่ 160,000 บาท

งบดุลฟาร์ม
ณ วันที่.....2549

ทรัพย์สิน		หนี้สินและส่วนของทุน	
เงินสด	20,000 บาท	หนี้สินระยะสั้น	- บาท
รถแทรกเตอร์	40,000 บาท	หนี้สินระยะปานกลาง	50,000 บาท
ที่ดิน	100,000 บาท	หนี้สินระยะยาว	- บาท
		หนี้สินทั้งหมด	50,000 บาท
		ส่วนของทุน	110,000 บาท
รวมทรัพย์สินทั้งหมด	160,000 บาท	หนี้สินและส่วนของทุน	160,000 บาท

เงินสด ก็คือ ทรัพย์สินหมุนเวียน

รถแทรกเตอร์ ก็คือ ทรัพย์สินดำเนินการ

ที่ดิน ก็คือ ทรัพย์สินถาวร (คงที่)

การลงบันทึกบัญชีและลงงบการเงินต่างๆของเกษตรกรควรพึงคำนึงถึงความง่าย หมายถึงให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสะดวกสำหรับเกษตรกร และที่สำคัญคือต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อเกษตรกรได้จริง อาจไม่ต้องใช้ศัพท์แบบทางวิชาการที่ถูกต้องแต่ให้สื่อความหมายถึงสิ่งเดียวกันก็เพียงพอแล้วสำหรับเกษตรกรในประเทศไทย

เงินทุนสุทธิ ทรัพย์สิน และส่วนของทุน

1. เงินทุนสุทธิ

เงินทุนสุทธิ (Net Worth) บางตำราอาจใช้คำว่า "ทรัพย์สินสุทธิ" ก็ได้ ซึ่งหมายถึงจำนวนเงินที่เหลือเป็นของเจ้าของฟาร์มหลังจากที่หนี้สินทั้งหมดได้รับการชำระแล้ว อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติแล้วเจ้าของธุรกิจจะต้องลงทุนในกิจการฟาร์มด้วยเงินลงทุนของตนเองจำนวนหนึ่ง ก่อน ต่อเมื่อไม่พอจึงค่อยกู้ยืมกลายเป็นหนี้สิน (Liabilities) ต่อไป คำว่าเงินทุนสุทธิ (Net Worth) มีความหมายกว้างกว่าคำว่า เงินทุน (Capital) เนื่องจากว่าเงินทุนสุทธินั้น เป็นเงินที่มีการบวกกำไรจากการดำเนินงานหรือหักเอาส่วนที่ขาดทุนออกไปแล้ว ดังนั้น เงินทุนสุทธิในแต่ละปีจึงมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้เรื่อยๆ

2. ทรัพย์สินของฟาร์ม

ทรัพย์สินของฟาร์ม แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

2.1 ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) หมายถึง ทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องสูง คือ สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย ในการดำเนินงานฟาร์มทรัพย์สินประเภทนี้ได้แก่ เงินสด และทรัพย์สินอื่น ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในรอบปีการผลิต เช่น สัตว์หรือพืชที่จะขายในรอบปี เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย เป็นต้น

2.2 ทรัพย์สินดำเนินการ (Working Assets หรือ Intermediate Assets) เป็นทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องน้อยกว่าประเภทแรก เป็นทรัพย์สินที่มีอายุการใช้งานระหว่าง 1 - 10 ปี และใช้ดำเนินการผลิต เช่น เครื่องจักรเครื่องมือต่าง ๆ สัตว์ที่ใช้ทำพันธุ์ สิ่งปลูกสร้างชั่วคราว

2.3 ทรัพย์สินถาวร (Fixed Assets หรือ Long-term Assets) เป็นทรัพย์สินที่คงทนถาวร เช่น ที่ดิน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างถาวรต่าง ๆ

3. หนี้สินของฟาร์ม

ส่วนหนี้สินของฟาร์ม แบ่งได้เป็น 3 ชนิดเช่นกัน คือ

3.1 หนี้สินระยะสั้น (Current Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระในระยะนั้น สามารถใช้คืนได้ทันทีเมื่อถูกทวงถาม โดยปกติจะถึงกำหนดชำระภายในรอบปีการผลิต เช่น ค่าเช่า ค่าภาษี และหนี้สินต่าง ๆ ที่ถึงกำหนดชำระภายในหนึ่งปี

3.2 หนี้สินระยะปานกลาง (Intermediate Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระนานกว่าชนิดแรก แต่ไม่เกิน 5 ปี เช่นหนี้ที่เกิดจากการซื้อเครื่องจักรเครื่องมือ สัตว์ที่ใช้ทำพันธุ์ เป็นต้น

3.3 หนี้สินระยะยาว (Long-term Liabilities) หมายถึง หนี้สินที่ถึงกำหนดชำระเกินกว่า 5 ปี เช่น หนี้สินที่เกิดจากการจำนอง ซึ่งมักเป็นเงินจำนวนมาก

เงินทุนสุทธิจะเปลี่ยนแปลงหากมีการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน กล่าวคือ ทรัพย์สินอาจมีการเพิ่มขึ้นเช่นการได้รับมรดกฉะนั้นจะทำให้ส่วนของเงินทุนสุทธิเพิ่มขึ้นด้วย หรือมีการขายทรัพย์สินออกไปทำให้ทรัพย์สินลดลงฉะนั้นในส่วนของเงินทุนสุทธิจะลดลงด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของหนี้สิน และทรัพย์สินอาจจะไม่ทำให้เงินทุนสุทธิเปลี่ยนแปลง เช่น ถ้าเจ้าของกิจการลงทุนซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์เกษตรใหม่ด้วยเงินสดราคา 50,000 บาท จะไม่

ทำให้ส่วนของเงินทุนสุทธิเปลี่ยน ทั้งนี้เมื่อซื้อเครื่องจักรใหม่ ทรัพย์สินหมุนเวียนจะลดลง 50,000 บาท แต่ทรัพย์สินดำเนินงานจะเพิ่มขึ้นมีมูลค่า 50,000 เป็นต้น หรือถ้ามีการใช้คืนเงินกู้ด้วยเงินสดเป็นเงิน 10,000 บาท หนี้สินจะลดลง 10,000 บาท และทรัพย์สินหมุนเวียนก็จะลดลง 10,000 บาท เช่นเดียวกัน จะเห็นว่าตัวอย่างที่กล่าวมานี้ ไม่กระทบกับเงินทุนสุทธิแต่อย่างใด นอกจากนี้ เงินทุนสุทธิอาจเปลี่ยนแปลงได้อีกกรณีหนึ่งคือเกษตรกรนำเงินของตนเพิ่มเข้าไปในกิจการฟาร์มของตนหรือเรียกว่าเป็นการอัดฉีดเงินเข้าในระบบของธุรกิจนั่นเอง หรือถอนเงินออกจากระบบเข้าสู่ระบบครอบครัวก็สามารถทำได้ แต่ตามที่ได้กล่าวตั้งแต่ในบทต้นๆว่า เงินในระบบของธุรกิจฟาร์ม กับเงินในระบบครอบครัว ควรแบ่งแยกชัดเจน เป็นสัดส่วน การบริหารจัดการฟาร์มจึงจะทำให้มีประสิทธิภาพได้

การวิเคราะห์หาอัตราส่วนทางการเงิน

งบดุล จะถูกนำมาวิเคราะห์หาอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งอัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis) นั้นเป็นการหาค่าอัตราส่วน (Ratio) ซึ่งเป็น ดัชนี (Index) ที่วัดอันแสดงถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลทางการเงินโดยนำข้อมูลทางการเงินมาเปรียบเทียบกับ การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน สามารถเปรียบเทียบได้ใน 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานภายในธุรกิจของตนเอง หมายถึง การใช้งบดุลมาวิเคราะห์หาอัตราส่วนทางการเงินและเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ทางการเงินที่ได้ผ่านมาในปีก่อนๆว่า เรามีความมั่นคงมากน้อยเพียงใด สภาพคล่องอยู่ในระดับที่อันตรายหรือไม่ และส่วนของทุนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนๆ หรือว่าลดลง จะได้นำไปตรวจเช็คกับรายการบันทึกบัญชีทั้ง 5 ประเภทที่เราได้บันทึกเอาไว้ และวิเคราะห์หาต้นเหตุของผลการดำเนินงานที่ดี หรือการดำเนินงานที่ได้ผลลัพธ์ออกมาไม่ดี
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับธุรกิจอื่นๆที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน หมายถึง การใช้งบดุลมาวิเคราะห์หาอัตราส่วนทางการเงินและเปรียบเทียบผลการดำเนินการของธุรกิจตนเองกับธุรกิจของเพื่อนบ้านซึ่งทำธุรกิจฟาร์มประเภทเดียวกันว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร หากผลจากการวิเคราะห์ทางการเงินพบว่าธุรกิจฟาร์มของเรามีผลการดำเนินงานที่แย่กว่า เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของกิจการก็จะได้อาวิธีแก้ไขปรับปรุงต่อไป

เหตุที่เราสามารถนำอัตราส่วนดังกล่าวมาเปรียบเทียบกันได้ทั้งข้อมูลจากคนละปีกัน หรือทั้งจากคนละธุรกิจกัน เนื่องจากอัตราส่วนนี้เป็นหน่วยมาตรฐานซึ่งสามารถใช้เปรียบเทียบธุรกิจในช่วงเวลาต่างกันได้ อีกทั้งสามารถเปรียบเทียบในธุรกิจที่มีขนาดต่างกันได้ด้วย เนื่องจากฟาร์มขนาดเล็กและฟาร์มขนาดใหญ่ อาจจะมีรายการหนี้สินหรือทรัพย์สินซึ่งคิดเป็นตัวเงินแตกต่างกันมาก หากดูที่มูลค่าของเงินจะเปรียบเทียบกันไม่ได้ว่าธุรกิจใดมีความมั่นคงหรือมีสภาพคล่องกว่ากัน แต่หากนำมาแปลงเป็นอัตราส่วนแล้วจะสามารถบอกได้ว่าฟาร์มขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีความมั่นคงทางการเงินและมีสภาพคล่องแตกต่างกันอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามต้องเปรียบเทียบในธุรกิจประเภทเดียวกันเท่านั้น เนื่องจากธุรกิจแต่ละประเภทอาจมีสัดส่วนของทรัพย์สินหมุนเวียนแตกต่างกันไป เช่น บางธุรกิจไม่จำเป็นต้องลงทุนในทรัพย์สินถาวรหรือทรัพย์สินคงที่มาก แต่จำเป็นต้องใช้เงินหมุนเวียนในระบบมาก เช่น ธุรกิจการพาณิชย์หรือการให้บริการ แต่หากเป็นธุรกิจที่ต้องมีโรงงานเพื่อการผลสินค้าหรือผลผลิตเอง ธุรกิจประเภทนี้จำเป็นต้องมีทรัพย์สินถาวรหรือทรัพย์สินคงที่มาก ดังนั้นจะนำธุรกิจ 2 ประเภทนี้มาเปรียบเทียบกันไม่ได้ เป็นต้น

สำหรับอัตราส่วนทางการเงินหากในวิชาการบัญชีหรือวิชาการเงินแล้วอัตราส่วนทางการเงินมีอยู่หลายสูตรหลายอัตราส่วนเลยทีเดียว แต่สำหรับในธุรกิจฟาร์มจะมีเพียง 4 อัตราส่วนทางการเงินเท่านั้น กล่าวคือศึกษาเท่าที่จำเป็นต้องทราบเท่านั้น อีกทั้งเพื่อไม่ให้เกิดความยุ่งยากแก่เกษตรกรมากเกินไป ได้แก่อัตราส่วนทางการเงิน ต่อไปนี้

1. อัตราส่วนเนต แคปิตัล เรโซ (Net Capital Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่บอกถึง ความมั่นคงทางการเงินทั้งหมดของฟาร์ม

สูตร

$$\text{Net Capital Ratio} = \frac{\text{ทรัพย์สินทั้งหมด}}{\text{หนี้สินทั้งหมด}}$$

การตีค่า

ค่ามากกว่า 1	หมายความว่า	มีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สิน
ค่าเท่ากับ 1	หมายความว่า	มีทรัพย์สินเท่ากับหนี้สิน
ค่าน้อยกว่า 1	หมายความว่า	มีทรัพย์สินน้อยกว่าหนี้สิน

ดังนั้น ค่ายิ่งมากยิ่งขึ้น แสดงถึงฐานะความมั่นคงดี ค่าที่น้อยกว่า 1 แสดงว่าทรัพย์สินมีค่าน้อยกว่าหนี้สิน ดังนั้นถ้าทำการขายทรัพย์สินไปแล้วจะไม่มีเงินสดเพียงพอที่จะจ่ายชำระหนี้สิน ดังนั้น 1 จะเป็นค่าที่น้อยที่สุดที่แสดงว่าทรัพย์สินมีค่าเท่ากับหนี้สิน แต่ค่า 1 นี้ไม่ได้เป็นอัตราที่ปลอดภัยเพราะหากมีอะไรผิดพลาดเพียงเล็กน้อย เช่น ทรัพย์สินลดลงแม้แต่เพียงเล็กน้อยก็หมายความว่า ธุรกิจนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน จึงเป็นเรื่องที่อันตราย อัตราที่ถือว่าปลอดภัยที่สุดที่เป็นที่ยอมรับนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจ อย่างไรก็ตามหากเท่ากับ 2 ถือว่ามีทรัพย์สินทั้งหมดเป็นเท่าตัวของหนี้สินทั้งหมด จึงถือเป็นอัตราที่ปลอดภัยที่สุด ค่าทรัพย์สินทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นทุกๆ เนื่องจากราคาประเมินตามราคาตลาดเพิ่มขึ้น เช่น ราคาของที่ดิน หรือทรัพย์สินเพิ่มขึ้นเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้นกรณีเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าธุรกิจมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น

2. อัตราส่วนเดบ อีควิตี เรโซ (Debt-Equity Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่บอกถึง ความมั่นคงทางการเงินของฟาร์ม

สูตร

$$\text{Debt-Equity Ratio} = \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{ส่วนของเงินทุน}}$$

การตีค่า

ค่ามากกว่า 1	หมายความว่า	มีหนี้สินมากกว่าส่วนของเงินทุน
ค่าเท่ากับ 1	หมายความว่า	มีหนี้สินเท่ากับส่วนของทุน
ค่าน้อยกว่า 1	หมายความว่า	มีหนี้สินน้อยกว่าส่วนของทุน

ดังนั้น ค่ายิ่งน้อยยิ่งดี แสดงถึงฐานะความมั่นคงทางการเงินดี อัตราส่วนนี้จะแตกต่างจากอัตราส่วนตัวอื่น คือ ถ้ามีค่ายิ่งน้อย หมายถึงฐานะทางการเงินที่มั่นคง เนื่องจากเป็นค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุนของตนเองกับหนี้สินที่ได้ก็ยืมมา โดยตัวที่หารคือเงินทุนของตนเอง ดังนั้นถ้าเงินทุนของตนเองมีมาก คือมีมากกว่าหนี้สิน ก็จะทำให้ค่ายิ่งน้อยลง นั่นเอง

3. อัตราส่วนเคอเรนจ์ เรโซ (Current Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่บอกถึง สภาพคล่องทางการเงินในระยะสั้น ของฟาร์ม

สูตร

$$\text{Current Ratio} = \frac{\text{ทรัพย์สินหมุนเวียน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

การตีค่า

ค่ามากกว่า 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนมากกว่าหนี้สินระยะสั้น

ค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนเท่ากับหนี้สินระยะสั้น

ค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนน้อยกว่าหนี้สินระยะสั้น

ดังนั้น ค่ายิ่งมากยิ่งขึ้นดี แสดงว่ามีสภาพคล่องดี มีเงินหมุนเวียนในระยะสั้นดี ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ทรัพย์สินหมุนเวียน ได้แก่ เงินสดในมือ เงินในบัญชีธนาคาร บัญชีลูกหนี้หรือ สิ่งที่สามารถเปลี่ยนไปเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลา 1 ปี ดังนั้น ทรัพย์สินหมุนเวียนจะเป็นตัววัดความสามารถในการหาเงินสดปีหน้า เพื่อนำมาชำระหนี้ ค่าเคอเรนจ์ เรโซ ถือว่าสำคัญมาก เพราะหากพิจารณาเฉพาะ ค่าเนท แคปิตัล เรโซ พบว่าอยู่ระดับที่ดี แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าจะสามารถชำระหนี้ในระยะสั้นได้หรือไม่ ต้องพิจารณาจากค่าของเคอเรนจ์ เรโซ เท่านั้น จึงจะทราบว่าตนมีสภาพคล่องมากพอจะชำระหนี้ที่จะใกล้ครบกำหนดแล้วหรือไม่

4. อัตราส่วนเวอร์คิง แคปิตัล เรโซ (Working Capital Ratio)

เป็นอัตราส่วนที่บอกถึง ความมั่นคงทางการเงินระยะสั้นจนถึงระยะปานกลาง ของฟาร์ม

สูตร

$$\text{Working Capital Ratio} = \frac{\text{ทรัพย์สินหมุนเวียน} + \text{ทรัพย์สินดำเนินงาน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น} + \text{หนี้สินระยะปานกลาง}}$$

การตีค่า

ค่ามากกว่า 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนและทรัพย์สินดำเนินการมากกว่าหนี้ระยะสั้นและหนี้ระยะปานกลาง

ค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนและทรัพย์สินดำเนินการเท่ากับหนี้ระยะสั้นและหนี้ระยะปานกลาง

ค่าน้อยกว่า 1 หมายความว่า มีทรัพย์สินหมุนเวียนและทรัพย์สินดำเนินการน้อยกว่าหนี้ระยะสั้นและหนี้ระยะปานกลาง

ดังนั้น ค่ายิ่งมากยิ่งดี แสดงว่ามีสภาพคล่องดี มีเงินหมุนเวียนในระยะสั้นจนถึงระยะปานกลางดี อัตราส่วนนี้จะวัดถึงความคล่องตัวของธุรกิจฟาร์มในช่วงเวลาหลายปีมากขึ้น ขณะเดียวกันก็วัดได้ว่า ฟาร์มมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเราได้นำทรัพย์สินถาวรหรือทรัพย์สินคงที่มารวมในการคำนวณด้วย อัตราส่วนนี้จึงมีความสำคัญในการที่จะตัดสินใจว่าฟาร์มมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจในช่วงระยะเวลา 2-5 ปีหรือไม่ นั่นเอง

ตัวอย่าง การหาอัตราส่วนทางการเงินจากงบดุล

งบดุลฟาร์ม.....

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549

ทรัพย์สิน			หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
ทรัพย์สินหมุนเวียน	40,000	บาท	หนี้สินระยะสั้น	10,000	บาท
ทรัพย์สินดำเนินงาน	50,000	บาท	หนี้สินระยะปานกลาง	50,000	บาท
ทรัพย์สินถาวร	<u>200,000</u>	บาท	หนี้สินระยะยาว	100,000	บาท
			รวมหนี้สินทั้งหมด	<u>160,000</u>	บาท
			ส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>130,000</u>	บาท
ทรัพย์สินทั้งหมด	290,000	บาท	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	290,000	บาท

จากข้อมูลในตารางสมดุล หาค่าอัตราส่วนทางการเงิน ได้ดังนี้

1. อัตราส่วนเนต แคปิตัล เรโซ (Net Capital Ratio)

$$\begin{aligned} \text{Net Capital Ratio} &= \frac{\text{ทรัพย์สินทั้งหมด}}{\text{หนี้สินทั้งหมด}} \\ &= \frac{290,000}{160,000} \\ &= 1.81 \end{aligned}$$

2. อัตราส่วนเดบ อีควิตี้ เรโซ (Debt-Equity Ratio)

$$\begin{aligned} \text{Debt-Equity Ratio} &= \frac{\text{หนี้สินทั้งหมด}}{\text{ส่วนของเงินทุน}} \\ &= \frac{160,000}{130,000} \\ &= 1.23 \end{aligned}$$

3. อัตราส่วนเคอเรนท เรโซ (Current Ratio)

$$\begin{aligned} \text{Current Ratio} &= \frac{\text{ทรัพย์สินหมุนเวียน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}} \\ &= \frac{40,000}{10,000} \\ &= 4.00 \end{aligned}$$

4. อัตราส่วนเวอร์คิง แคปิตัล เรโซ (Working Capital Ratio)

$$\begin{aligned}
 \text{Working Capital Ratio} &= \frac{\text{ทรัพย์สินหมุนเวียน} + \text{ทรัพย์สินดำเนินงาน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น} + \text{หนี้สินระยะปานกลาง}} \\
 &= \frac{40,000 + 50,000}{10,000 + 50,000} \\
 &= \frac{90,000}{60,000} \\
 &= 1.50
 \end{aligned}$$

จากการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินของงบบดุลฟาร์มแห่งนี้ สรุปได้ว่า ฟาร์มมีฐานะความมั่นคงทางการเงินที่ดีมาก เพราะมีค่าเนท แคปิตัล เรโซ เท่ากับ 1.81 ถือว่าเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างดีมาก รวมถึงมีสภาพคล่องในระยะสั้นที่ดีมาก เนื่องจากมีค่า เคอเรนท เรโซ ที่สูงมากคือเท่ากับ 4 และสภาพคล่องในระยะปานกลาง 2-5 ปี อยู่ในระดับที่ดี คือมีค่าเวอร์คิง แคปิตัล เรโซ ที่ดีพอสมควรเช่นกัน คือ 1.5 แต่อย่างไรก็ตามค่าเดบ อิกวิตี เรโซ มีค่าสูงมากคือ 1.23 ซึ่งถือว่าไม่ดี แสดงว่าธุรกิจมีสัดส่วนการลงทุนเป็นเงินของตนเองน้อยมากเมื่อเทียบกับเงินที่ไปกู้ยืมมาที่มาจากเงินในระบบธุรกิจฟาร์มนี้มาจากการกู้ยืมเป็นส่วนใหญ่ นั่นเอง

แต่อย่างไรก็ดี หากธุรกิจฟาร์มนี้ประสบความสำเร็จ ธุรกิจมีประสิทธิภาพสามารถทำกำไรได้เรื่อยๆ ก็จะทำให้ตัวเลขค่าของส่วนของเงินทุนเพิ่มขึ้นได้ ในปีต่อไป โดยหาส่วนของเงินทุนเฉลี่ยจากงบดุลต้นปีกับปลายปี ดังต่อไปนี้

การหาเงินทุนสุทธิเฉลี่ยของฟาร์ม

การวิเคราะห์เงินทุนสุทธิ (The Net Worth Statement) ของฟาร์ม อันหมายถึงหรือมีค่าเท่ากับทรัพย์สินของฟาร์มทั้งหมดที่คงเหลืออยู่ (แต่มิได้รวมทรัพย์สินที่มาจาก การกู้ยืม) หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเงินทุนสุทธิมาจากทรัพย์สินทั้งหมดของฟาร์มที่ยังคงเหลืออยู่ ณ วันใดวันหนึ่ง หลังจากหักหนี้สินทุกชนิดออกหมดแล้ว ดังได้กล่าวแล้วนั้นหรือ พิจารณาได้จากสูตร

สูตร

$$\begin{array}{lcl} \text{Net Worth} & = & \text{Assets} - \text{Liabilities} \\ \text{หรือ เงินทุน} & = & \text{ทรัพย์สิน} - \text{หนี้สิน} \end{array}$$

ตารางที่ 62 แสดงรายการเงินทุนสุทธิ (Net Worth Statement) ของฟาร์ม ก.

เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2549

ทรัพย์สิน		หนี้สินและส่วนของทุน	
1. ทรัพย์สินหมุนเวียน		หนี้สินระยะสั้น	
เงินสด	20,000	เป็นหนี้เพื่อนบ้าน	1,000
เงินฝากธนาคาร	25,000	ค่าภาษีค้างจ่าย	1,500
พืชคงเหลือเพื่อขาย	15,000	หนี้สินระยะปานกลาง	
2. ทรัพย์สินดำเนินการ		เป็นหนี้ธนาคาร	37,500
เครื่องจักรเครื่องมือต่าง ๆ	80,000	หนี้สินระยะยาว	
สัตว์ที่ใช้ทำพันธุ์	30,000	จำนองที่ดินกับธนาคาร	<u>90,000</u>
3. ทรัพย์สินถาวร		รวมหนี้สิน	
ที่ดิน	120,000	รวมหนี้สิน	130,000
โรงเรือนต่าง ๆ	<u>60,000</u>	เงินทุน	<u>220,000</u>
รวมทรัพย์สิน	<u>350,000</u>	รวมหนี้สินและเงินทุน	<u>350,000</u>

ที่มา: (เบญจมาศ ลักษณะนิยานนท์, 2548, หน้า 332)

รายการต่าง ๆ ในตารางที่ 62 เป็นผลมาจากการบันทึกกิจการฟาร์มต่าง ๆ และนำมาจัดหมวดหมู่เพื่อแสดงรายการเงินทุนสุทธิของฟาร์ม

เงินทุนสุทธิของฟาร์ม ก. เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2549 จึงเท่ากับ

$$350,000 - 130,000 = 220,000 \text{ บาท}$$

ซึ่งถ้าฟาร์ม ก. มี เงินทุนสุทธิของปีก่อน (วันที่ 31 ธันวาคม 2548) เท่ากับ 180,000 บาท ก็จะเปรียบเทียบได้ว่า สถานะของฟาร์ม ก. ดีขึ้น เงินทุนสุทธิของฟาร์ม ก. เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2548 อาจถือได้ว่าเป็น เงินทุนสุทธิเมื่อต้นปีของปี 2549

นั่นคือ เงินทุนสุทธิต้นปีของปี 2549	= 180,000 บาท
เงินทุนสุทธิปลายปีของปี 2549	= 220,000 บาท
เงินทุนสุทธิเฉลี่ยของปี 2549	= 200,000 บาท

ค่าของ เงินทุนสุทธิเฉลี่ยนี้จะมีผลต่อการวิเคราะห์เรื่องการวัดผลสำเร็จในการทำฟาร์ม โดยวิธีหาค่าผลตอบแทนของแรงงานเจ้าของฟาร์มและการจัดการ (Labor Income) ดังจะกล่าวถึงต่อไป

การวิเคราะห์ธุรกิจฟาร์มจากงบรายได้

งบรายได้ เป็นบัญชีสรุปรายรับและรายจ่ายของฟาร์มในช่วงเวลาที่กำหนดให้ งบรายได้ เป็นบัญชีแสดงฐานะทางการเงินของฟาร์มอีกแบบหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะแสดงกำไรจากการดำเนินธุรกิจของฟาร์ม งบดุลกับงบรายได้แตกต่างกันตรงที่ว่า งบดุลจะแสดงฐานะทางการเงินของธุรกิจฟาร์ม ณ วันใดวันหนึ่ง หรือ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง นั่นเอง เช่น ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2549 ส่วนงบรายได้นั้นเป็นบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายของฟาร์มในช่วงระยะเวลาใดช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น จากวันที่ 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2549 เป็นต้น จากงบรายได้นี้สามารถนำมาวิเคราะห์ผลสำเร็จกิจการทำฟาร์มได้ ซึ่งมักจะหมายถึงความสำเร็จในด้านฐานะการเงินเป็นส่วนใหญ่ ฟาร์มที่มีรายได้หรือมีผลกำไรมากก็ถือว่าฟาร์มนั้นประสบความสำเร็จในการดำเนินงานฟาร์มมาก หาก

ฟาร์มใดมีรายได้หรือกำไรน้อยก็ถือว่ามีความสำเร็จในการดำเนินงานฟาร์มน้อย การวิเคราะห์ผลสำเร็จจากการทำฟาร์มโดยพิจารณาจากงบรายได้มีอยู่ 4 วิธี ได้แก่

1. การวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มจากรายได้เงินสดสุทธิของฟาร์ม (Net Cash Farm Income)
2. การวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มจากรายได้สุทธิของฟาร์ม (Net Farm Income)
3. การวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มโดยคำนวณจากผลตอบแทนแรงงานการจัดการและทุน (Return to Unpaid Operator's labor, Management and Capital or ROLCM) และการวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มโดยคำนวณจากผลตอบแทนแรงงานเจ้าของกิจการ (Labor Income)
4. การวัดผลสำเร็จการทำฟาร์มจากการหาอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนเฉลี่ย

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้เงินสดสุทธิของฟาร์ม

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้เงินสดสุทธิของฟาร์ม (Net Cash Farm Income) การคำนวณหาวิธีนี้จะพิจารณาเฉพาะเงินสดทั้งหมดในฟาร์มเท่านั้น สามารถคำนวณได้ง่ายๆ คือนำรายได้ที่เป็นเงินสดทั้งหมดภายในฟาร์มตั้ง และลบด้วยรายจ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมดของฟาร์ม โดยนำมาเขียนให้เป็นระเบียบในการคำนวณ ดังนี้

รายได้เงินสดทั้งหมดของฟาร์ม (ตลอดช่วงระยะเวลา 1ปี)	xxxx	บาท
รายจ่ายเงินสดทั้งหมดของฟาร์ม (ตลอดช่วงระยะเวลา 1ปี)	xxxx	บาท
คงเหลือ รายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)ของฟาร์ม	xxxx	บาท

ตัวอย่าง แสดงการคำนวณรายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)ของฟาร์ม

ฟาร์มเกษตรกรนาย ก. ได้สรุปรายรับและรายจ่ายของฟาร์มจากการบันทึกบัญชีรายรับและบันทึกบัญชีรายจ่ายฟาร์มดังนี้

รายได้เงินสดของฟาร์ม

ขายข้าว	50,000	บาท
ขายสัตว์	30,000	บาท
ขายผลิตภัณฑ์จากสัตว์	<u>10,000</u>	บาท
รวมรายได้เงินสดทั้งหมด	<u>90,000</u>	บาท

รายจ่ายเงินสดของฟาร์ม

ซื้อยาปราบศัตรูพืช	2,000	บาท
ซื้อวัคซีนให้สัตว์	3,000	บาท
ซื้อสัตว์	5,000	บาท
ซื้ออาหารสัตว์	10,000	บาท
จ้างแรงงานคน	500	บาท
ซื้อเครื่องมืออุปกรณ์	<u>4,000</u>	บาท
รวมรายจ่ายเงินสดทั้งหมด	<u>24,500</u>	บาท

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น รายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)} &= 90,000 - 24,500 \\ &= \underline{\underline{65,500}} \text{ บาท} \end{aligned}$$

การคำนวณโดยพิจารณาเฉพาะในส่วนของเงินสดนั้น ยังถือว่าไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงนัก นั่นเป็นจุดอ่อนของการวิเคราะห์ผลสำเร็จในการทำฟาร์มด้วยวิธีนี้ เนื่องจากวิธีนี้ไม่ได้คำนึงถึงรายได้ และรายจ่ายของฟาร์มที่ไม่ได้รับและจ่ายเป็นตัวเงิน (Non-cash Receipts and Expenses) สำหรับรายได้ที่เพิ่มขึ้นแต่ไม่ได้รับมาเป็นตัวเงิน เช่น ทรัพย์สินของฟาร์ม(คงเหลือ)ซึ่งเพิ่มขึ้น (Increase Inventory) ทรัพย์สินเหล่านี้ในความเป็นจริงเราไม่ได้ขาย แต่หากเราขายออกไปเราก็จะได้รายได้มาเป็นเงินสดเช่นเดียวกัน ส่วนรายจ่ายซึ่งเราไม่ได้จ่ายออกไปเป็นตัวเงินนั้น เช่น ค่าแรงงานของคนในครอบครัวที่ช่วยกันทำงานฟาร์ม โดยเฉพาะในธุรกิจฟาร์มที่ส่วนใหญ่แรงงานเป็นแรงงานในครอบครัวแทบทั้งสิ้น ค่าแรงงานเหล่านี้หรือค่าเสื่อมของทรัพย์สิน อันได้แก่โรงเรือนหรือเครื่องมือเครื่องจักร สิ่งเหล่านี้ในความเป็นจริงเราสูญเสียไปเพียงแต่เป็นในรูปแบบอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้ถูกต้องสมเหตุสมผล ในการวัดผลสำเร็จในการทำฟาร์ม เราควรต้องเอาค่าใช้จ่ายเหล่านี้ที่ค่าเป็นตัวเงินแล้วนำมาหักออกจากรายได้ด้วย

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้สุทธิฟาร์ม

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้สุทธิฟาร์ม (Net Farm Income) วิธีนี้เป็นตัววัดผลตอบแทนแก่แรงงานในครอบครัว แรงงานเจ้าของธุรกิจฟาร์มในฐานะเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนส่วนของเงินทุนสุทธิในฐานะเป็นเจ้าของฟาร์ม การคำนวณผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้สุทธินี้จะคำนึงถึงในส่วนที่ไม่ใช่ตัวเงินด้วย ซึ่งอาจเกิดจาก ทรัพย์สินฟาร์มที่ลดลงอันเนื่องมาจากค่าเสื่อมของทรัพย์สิน หากไม่หักรายการนี้ออกจากกำไร ฟาร์มก็จะมีกำไรมากกว่าความเป็นจริงเท่ากับมูลค่าของค่าเสื่อมทรัพย์สิน ในส่วนของรายได้หรือรายรับนั้นก็ต้องคำนึงถึงทรัพย์สินฟาร์มที่เพิ่มขึ้นด้วย รวมถึงผลผลิตที่เรานำมาบริโภคในครอบครัว เพราะถ้าหากเราไม่นำมาบริโภคแต่เอาไปขายแทน เราก็จะได้เป็นเงินสดมาเช่นเดียวกัน ฉะนั้นหากนำมาเขียนให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการคำนวณจะได้ ดังนี้

	รายได้เงินสด	xxx	บาท
ลบ	รายจ่ายเงินสด	xxx	บาท
	รายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)ฟาร์ม*	xxx	บาท
บวก	มูลค่าทรัพย์สินเพิ่ม	xxx	บาท
	มูลค่าผลผลิตที่นำมาบริโภค	xxx	บาท
ลบ	ค่าเสื่อมทรัพย์สินลด	xxx	บาท
	รายได้สุทธิของฟาร์ม	xxx	บาท

หมายเหตุ * คือคำตอบในส่วนของวิธีที่ 1 (รายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)ฟาร์ม)

ตัวอย่าง แสดงการคำนวณรายได้สุทธิฟาร์ม

จากตัวอย่างเดิม ฟาร์มนาย ก. สมมติต่อว่ามีค่าเสื่อมอุปกรณ์ทั้งหมดในฟาร์ม คิดเป็นมูลค่า 5,000 บาท มีมีพืชและสัตว์ฟาร์มเกิดเพิ่มขึ้นอีก คิดเป็นมูลค่า 2,000 บาท และได้นำผลผลิตมาบริโภคในครอบครัวคิดเป็นมูลค่า 2,000 บาท รายได้สุทธิของฟาร์มจะเป็นดังนี้

	รายได้เงินสดสุทธิ(กำไร)ฟาร์ม*	<u>65,500</u> บาท
บวก	มูลค่าทรัพย์สินเพิ่ม	2,000 บาท
	มูลค่าผลผลิตที่นำมาบริโภค	2,000 บาท
ลบ	ค่าเสื่อมทรัพย์สินลด	<u>5,000</u> บาท
	รายได้สุทธิของฟาร์ม	<u>64,500</u> บาท

การใช้รายได้สุทธิฟาร์มเป็นเครื่องวัดผลการทำฟาร์มนั้น มีข้อเสียตรงที่ว่าไม่ได้เป็นการแสดงผลสำเร็จของการทำฟาร์มอย่างแท้จริง ฟาร์มเล็กและฟาร์มใหญ่ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ เพราะฟาร์มที่มีขนาดใหญ่กว่าย่อมมีรายได้สุทธิฟาร์ม (Net Farm Income) สูงกว่าฟาร์มเล็ก เพราะ ยังไม่ได้คิดค่าแรงของครอบครัว (Unpaid labor) ดังนั้นฟาร์มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จึงมีรายได้สุทธิฟาร์มมากกว่า อีกทั้งวิธีนี้ไม่ได้แสดงความแตกต่างของผลตอบแทนในการทำฟาร์ม กรณีฟาร์มที่ใช้ทุนของตนเองและฟาร์มที่กู้ยืมเงินมาลงทุน หากเป็นฟาร์มที่กู้ยืมเงินมาลงทุน จึงควรต้องหักค่าดอกเบี้ยจากเงินลงทุนออกจากรายได้สุทธิฟาร์ม (Net Farm Income) เสียก่อนด้วย

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากผลตอบแทนแรงงานการจัดการและเงินทุน

การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากผลตอบแทนแรงงานในฐานะผู้ประกอบการและเงินทุนสุทธิ (Return to Unpaid Operator's labor, Management and Capital or ROLCM)

$$\text{ROLCM} = \text{รายได้สุทธิฟาร์ม} - \text{ค่าแรงงานที่คิดให้แก่ครอบครัว}$$

ค่าแรงงานในครอบครัวในทางปฏิบัติไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด แต่แรงงานในครอบครัวนั้น หากไปทำงานอย่างอื่นก็จะต้องได้ค่าตอบแทนกลับมาเป็นเงินสด เช่นกัน หรือในทำนองเดียวกัน หากธุรกิจฟาร์มไม่ใช้แรงงานในครอบครัวของตนเอง ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายจ้างแรงงานภายนอกซึ่งก็ต้องจ่ายเป็นเงินสดเช่นเดียวกัน ดังนั้นตามหลักที่ถูกต้องจึงต้องหักค่าใช้จ่ายส่วนที่เป็นแรงงานนี้ออกจากรายได้สุทธิฟาร์มด้วย ที่เหลือจึงจะถือเป็นผลตอบแทนหรือถือเป็นแรงงานในส่วนของผู้เจ้าของธุรกิจฟาร์ม การคิดอัตราค่าจ้างอาจคิดตามอัตราค่าจ้างแรงงานทั่วไป

ตัวอย่าง การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากผลตอบแทนแก่แรงงานในฐานะผู้ประกอบการ

จากตัวอย่างเดิม สมมติในฟาร์มนาย ก. มีแรงงานคนในครอบครัว นอกเหนือจากนาย ก. มีจำนวน 3 คน ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยวันละ 100 บาท ในหนึ่งปีทำงาน (เดือนละ 22 วันเป็นเวลา 8 เดือน) รวม 176 วัน คิดเป็นค่าจ้าง

$$\begin{aligned} \text{ค่าจ้างแรงงาน 3 คน} &= 100 \text{ บาท} \times 176 \text{ วัน} \times 3 \text{ คน} \\ &= 52,000 \text{ บาท} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ดังนั้น ROLCM} &= 64,500 - 52,000 \\ &= \underline{12,500} \text{ บาท} \end{aligned}$$

นั่นคือผลตอบแทนหรือเป็นรายได้ของเจ้าของกิจการในฐานะเป็นผู้ประกอบการ มีผลตอบแทน 12,500 บาทต่อปี

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ผลสำเร็จจากการทำฟาร์มจากวิธีดังกล่าวก็ยังมีข้อบกพร่องอยู่เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการทำฟาร์มจริงๆ ควรจะหักค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนของเงินลงทุนออกจากรายได้สุทธิฟาร์มด้วย ก็จะได้ผลตอบแทนของการทำฟาร์มที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการจัดการฟาร์มจริงๆ คือการหารรายได้หรือค่าตอบแทนของแรงงานของเจ้าของกิจการ (Labor Income) โดยพิจารณาถึงดอกเบี้ยของเงินทุนเฉลี่ย มีวิธีการคำนวณเป็นดังนี้

การวิเคราะห์หาผลตอบแทนแรงงานของเจ้าของกิจการ หาได้ดังนี้

	ROLCM	=	xxx	บาท
ลบ	ดอกเบี้ยของเงินลงทุนเฉลี่ย*	=	xxx	บาท
	ผลตอบแทนของแรงงานเจ้าของ	=	<u>xxx</u>	บาท

หมายเหตุ * วิธีหาเงินลงทุนเฉลี่ยได้อธิบายไว้ในข้อหวักรหาเงินลงทุนเฉลี่ย และ

$$\text{ดอกเบี้ยของเงินลงทุนเฉลี่ย} = \text{เงินลงทุนเฉลี่ย} \times \text{ร้อยละของอัตราดอกเบี้ย}$$

ตัวอย่าง แสดงการหารายได้หรือค่าตอบแทนของแรงงานของเจ้าของกิจการ

จากตัวอย่างเดิม นาย ก. มีผลตอบแทนแรงงานและการจัดการ (ROLCM) เท่ากับ 12,500 บาท เงินลงทุนเฉลี่ยต้นปี 10,000 ปลายปีเท่ากับ 11,000 บาท อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 6

$$\begin{aligned} \text{ดอกเบี้ยของเงินลงทุนเฉลี่ย} &= \frac{7,500 \times 12}{100} \\ &= 1,260 \text{ บาท} \\ \text{ผลตอบแทนของแรงงานเจ้าของ} &= \text{ROLCM} - \text{ดอกเบี้ยของเงินลงทุนเฉลี่ย} \\ &= 12,500 - 1,260 \\ &= \underline{11,240} \text{ บาท} \end{aligned}$$

การหาอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนเฉลี่ย

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานฟาร์มอีกวิธีหนึ่งคือ การวิเคราะห์หาค่าตอบแทนของเงินลงทุน ซึ่งสามารถคำนวณได้จากการเอาค่าผลตอบแทนแรงงานของผู้ประกอบการ (Labor Income) ตั้ง แล้วลบออกด้วยค่าแรงของเจ้าของกิจการฟาร์มด้วย เพราะถือว่าหากต้องจ้างผู้อื่นมาบริหารจัดการแทนก็ต้องจ่ายค่าจ้างหรือค่าแรงงานให้เช่นกัน ค่าแรงงานตัวนี้ เราไม่ได้จ่ายให้กับเจ้าของกิจการเพราะตนเป็นผู้ดำเนินกิจการเองสำหรับในทางปฏิบัติ แต่หากเราต้องการหาอัตราผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนที่แท้จริง จำเป็นต้องหักค่าใช้จ่ายทุกอย่าง ซึ่งรวมถึงค่าแรงของผู้บริหารจัดการด้วย เพราะถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายเช่นกัน เพียงแต่ไม่ได้จ่ายเป็นเงินไปจริงๆในตอนแรก

ตัวอย่าง แสดงการหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

สมมติต่อจากตัวอย่างที่แล้วว่า ผลตอบแทนแรงงานของเจ้าของกิจการเมื่อหักค่าแรงงานในครอบครัวและหักดอกเบี้ยจากเงินลงทุน เป็น 11,240 บาท และประเมินได้ค่าแรงของเจ้าของฟาร์มเป็น 10,000 บาทต่อปีและฟาร์มนี้มีการลงทุนทั้งหมดโดยเฉลี่ย 10,500 บาท จงหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน

	ผลตอบแทนแรงงาน (Labor Income)	=	11,240	บาท
หัก	ค่าแรงของเจ้าของฟาร์ม	=	10,000	บาท
เหลือ	ผลตอบแทนของเงินลงทุน	=	1,240	บาท

ดังนั้น อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนของฟาร์ม ก.

$$= \frac{1,240 \times 100}{10,500}$$

$$= 11.80$$

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน เท่ากับ 11.80 บาท หรือ ประมาณ 12 บาท หมายความว่า เงิน 100 บาท นำมาลงทุนแล้วได้ผลตอบแทนกลับมาเพิ่ม ประมาณ 12 บาท นั่นเอง (ลงทุนไป 100 บาทได้กลับมาประมาณ 112 บาท)

อัตราผลตอบแทนยังมีค่าสูงมากก็ยิ่งถือว่าฟาร์มประสบความสำเร็จดีมาก ในกรณีนี้หากคิดเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำของธนาคาร ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ประมาณร้อยละ 5-6 บาทนั้น ถือว่าการทำธุรกิจฟาร์มนี้หากได้รับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนมาระดับนี้ถือว่าได้ผลตอบแทนดีมาก ควรนำเงินมาทำธุรกิจฟาร์มดีกว่านำไปฝากธนาคาร

ตารางที่ 63 แสดงบวรายได้และรายจ่ายของธุรกิจ ของฟาร์ม ก. ปี 2549

รายได้ (Receipts)

1. รายได้จากสัตว์ (Livestock sales)	30,000
2. รายได้จากพืช (Crop sales)	20,000
3. รายได้อื่น ๆ (Miscellaneous receipts)	5,000
4. ทรัพย์สินคงเหลือเพิ่ม (Inventory Increase)	<u>15,000</u>
5. รวมรายได้ฟาร์ม (Gross farm Income)	<u>70,000</u>

รายจ่าย (Expenses)

6. รายจ่ายในการดำเนินงานฟาร์ม (Current expenses)	15,000
7. ทรัพย์สินคงเหลือลดลง (Inventory decrease)	-
8. ค่าแรงงานในครอบครัวที่ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน (Unpaid family labor)	<u>6,000</u>
9. รวมรายจ่ายฟาร์ม (Gross farm expenses)	<u>21,000</u>
10. รายได้สุทธิของฟาร์ม (Net farm income) (รายการที่ 5 – รายการที่ 9)	49,000
11. ดอกเบี้ยจากเงินทุนเฉลี่ย (Interest charge on average farm net worth)	(20,000)
12. ดอกเบี้ยที่จ่ายจริง (Actual Interest paid)	5,000
13. ผลตอบแทนจากแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม (Operator's return to Labor and Management)	<u>34,000</u>
14. มูลค่าแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม (Value of operator's Labor and Management)	36,000
15. ผลตอบแทนของเงินทุนเฉลี่ย (Return to average net worth)	18,000
16. อัตราผลตอบแทนจากเงินทุนเฉลี่ย (Rate of return to average net worth)	9%

ที่มา: (เบญจมาศ ลักษณะนิยานนท์, 2548, หน้า 341)

รายได้จากสัตว์ รายได้จากพืช และรายได้อื่น ๆ ของฟาร์ม เป็นผลมาจากการรวมรายการต่าง ๆ ซึ่งได้แยกประเภทไว้ในการบันทึกกิจการฟาร์มดังกล่าวมาแล้ว สำหรับทรัพย์สินคงเหลือที่เพิ่มขึ้น (Inventory Increase) และ ทรัพย์สินคงเหลือที่ลดลง (Inventory Decrease) นั้น หมายถึง การที่ฟาร์มมีรายการสิ่งของซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของฟาร์มเพิ่มขึ้นหรือลดลงในช่วงเวลาที่ทำการวิเคราะห์ การจะทราบว่าฟาร์มมีทรัพย์สินคงเหลือ (Inventory) เพิ่มขึ้นหรือลดลงพิจารณาได้จากเรื่องการบันทึกทรัพย์สินคงเหลือในบทที่ 10 ส่วนรายจ่ายในการดำเนินงานฟาร์มได้จากการรวมรายการต่าง ๆ ในการบันทึกกิจการฟาร์ม สำหรับค่าแรงงานในครอบครัวที่ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน (Unpaid Family Labor) นั้น เป็นรายจ่ายของฟาร์มอย่างหนึ่งที่ไม่ได้จ่ายเป็นตัวเงิน เนื่องจากมีการใช้แรงงานในครอบครัวเข้ามาช่วยดำเนินงานฟาร์มด้วย ซึ่งถ้าไม่ใช้แรงงานในครอบครัวก็ต้องจ้างแรงงานอื่นมาทดแทน จึงถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่ง

รายได้สุทธิของฟาร์ม (Net Farm Income) เท่ากับ รายการที่ 5 ลบด้วย รายการที่ 9 ค่าของรายได้สุทธิของฟาร์มจะแสดงถึงผลตอบแทนที่ผู้ดำเนินงานฟาร์มจะได้รับจากการใช้ทรัพย์สินทั้งหมดในการดำเนินงานฟาร์ม หรือกล่าวได้ว่า เป็นผลตอบแทนจากการใช้ทุนแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์มนั่นเอง

รายได้สุทธิของฟาร์ม	= รวมรายได้ฟาร์ม - รวมรายจ่ายฟาร์ม
	= 70,000 - 21,000
	= 49,000

ในรายการที่ 13 เป็นการหาผลตอบแทนเฉพาะจากแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม จึงต้องหักส่วนของผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจากการใช้เงินทุนจำนวนนี้ออกจากรายได้สุทธิฟาร์มก่อน ส่วนของผลตอบแทนที่ควรจะได้รับจากการใช้เงินทุนนี้อาจประมาณได้จากอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินโดยทั่วไปในท้องถิ่น หรือค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) จากการใช้เงินทุนจำนวนนี้ ถ้านำไปลงทุนในด้านอื่น สมมติว่าเงินทุนเฉลี่ยของฟาร์มนี้เท่ากับ 200,000 บาท (การหาเงินทุนเฉลี่ยของฟาร์ม กล่าวไว้ในเรื่องเงินทุนของฟาร์ม หรือเรียก "The Net Worth Statement" ในหัวข้อต่อไป) อัตราดอกเบี้ยเป็นร้อยละ 10 ต่อปี ดังนั้นดอกเบี้ยจากเงินทุนเฉลี่ย (รายการที่ 11) เท่ากับ 20,000 บาท ซึ่งถ้าฟาร์มไม่ได้กู้ยืมเงินจากที่ใดมาลงทุนเลย ผลตอบแทนจากแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์มจะเท่ากับ รายการที่ 10 ลบด้วย รายการที่ 11 หรือเท่ากับ $49,000 - 20,000 = 29,000$ บาท โดยปกติแล้ว ฟาร์มทั่วไป

มักจะมีการกู้ยืมเงินส่วนหนึ่งมาใช้ดำเนินงานฟาร์ม ซึ่งต้องเสียดอกเบี้ยจริง ๆ ให้กับผู้ให้กู้ ดอกเบี้ยที่จ่ายจริง (รายการที่ 12) นี้ ได้รวมเป็นรายจ่ายของฟาร์มในรายการที่ 6 ไว้แล้วครั้งหนึ่ง ดังนั้น การคำนวณผลตอบแทนจากแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม ในกรณีที่ฟาร์มมีการกู้ยืมเงินส่วนหนึ่งมาลงทุนด้วยนั้น จึงต้องตัดส่วนของดอกเบี้ยที่จ่ายจริงที่ได้รวมไว้ในรายการที่ 6 ออกไป เพื่อมิให้เป็นการคำนวณดอกเบี้ยของเงินทุนซ้ำ ซึ่งกระทำได้โดยการนำดอกเบี้ยที่จ่ายจริงบวกเพิ่มเข้าไป นั่นคือ ผลตอบแทนจากแรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม ในกรณีนี้เท่ากับ รายการที่ 10 - รายการที่ 11 + รายการที่ 12 เท่ากับ 34,000 บาทนั่นเอง

ในทำนองเดียวกัน ในการหาผลตอบแทนของเงินทุนเฉลี่ย (รายการที่ 15) จึงต้องเอารายได้สุทธิของฟาร์ม (Net Farm Income) ตั้ง แล้วหักออกด้วยค่าเสียโอกาสจากการใช้แรงงานและการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม ซึ่งก็คือรายการที่ 14 นั่นเอง โดยสมมติว่า ถ้าผู้ดำเนินงานฟาร์มไปทำงานอย่างอื่นจะได้เงินเดือนเดือนละ 3,000 บาท ในเวลาหนึ่งปี จึงเป็นเงิน 36,000 บาท

$$\begin{aligned} \text{ผลตอบแทนของเงินทุนเฉลี่ย} &= \text{รายได้สุทธิของฟาร์ม} - \text{ค่าเสียโอกาสจากการใช้แรงงาน} \\ &\quad \text{และการจัดการของผู้ดำเนินงานฟาร์ม} \\ &= 49,000 - 36,000 \end{aligned}$$

ดังนั้น ผลตอบแทนของเงินทุนเฉลี่ยจึงเท่ากับ รายการที่ 10 - รายการที่ 14 + รายการที่ 12 เท่ากับ 18,000 บาท สำหรับในรายการที่ 16 เป็นการหาอัตราของผลตอบแทนจากเงินทุนเฉลี่ย ซึ่งได้สมมติมาแล้วว่า เงินทุนเฉลี่ยของฟาร์มนี้เท่ากับ 200,000 บาท ดังนั้น อัตราของผลตอบแทนจากเงินทุนเฉลี่ยจึงเท่ากับ $\frac{18,000}{200,000} \times 100 = 0.09$ หรือ เท่ากับ 9 เปอร์เซ็นต์ หรือเรียกว่าอัตราผลตอบแทนเฉลี่ยร้อยละ 9 ของเงินทุนเฉลี่ยของฟาร์มนั่นเอง

สรุปสาระสำคัญของบทที่ 11

การทำธุรกิจทุกชนิดย่อมต้องมีการวิเคราะห์ประเมินผลสำเร็จจากการทำธุรกิจ และธุรกิจการทำฟาร์มก็เช่นเดียวกัน เกษตรกรต้องนำข้อมูลจากการทำบัญชีมาสรุปเป็นตารางงบดุลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่ง งบดุล คือ บัญชีแสดงรายการ (1) ทรัพย์สิน (2) หนี้สินฟาร์ม และ (3) ส่วนของเงินทุนหรือเงินทุนสุทธิ สำหรับทรัพย์สินฟาร์ม ประกอบด้วย (1) ทรัพย์สินหมุนเวียน (2) ทรัพย์สินดำเนินการ และ (3) ทรัพย์สินถาวรหรือทรัพย์สินคงที่ ส่วนหนี้สินฟาร์ม ประกอบด้วย (1) หนี้สินระยะสั้น (2) หนี้สินระยะปานกลาง และ (3) หนี้สินระยะยาว ข้อมูลงบดุลจะนำมาพิจารณาหาอัตราส่วนทางการเงินเพื่อตรวจสอบฐานะทางการเงินและสภาพคล่องของฟาร์ม อัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ (1) เนท แคปิตัล เรโซ (2) เดบ อีควิตี เรโซ (3) เคอเรนท เรโซ และ (4) เวิร์คกิง แคปิตัล เรโซ สำหรับการวิเคราะห์หาผลสำเร็จจากการดำเนินงานฟาร์มมี 4 วิธี ได้แก่ (1) การวัดผลสำเร็จจากงบรายได้เงินสดสุทธิฟาร์ม (2) การวัดผลสำเร็จจากงบรายได้สุทธิฟาร์ม (3) การวัดผลสำเร็จจากผลตอบแทนแรงงานการจัดการและเงินทุน และ (4) การวัดผลสำเร็จจากการหาอัตราผลตอบแทนจากเงินลงทุนเฉลี่ย

คำถามท้ายบท

1. งบดุลฟาร์มทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อะไร
2. จงอธิบายความสัมพันธ์ทั้ง 2 ข้างของงบดุลว่าสัมพันธ์กันอย่างไร
3. ทรัพย์สินหมุนเวียนหมายความว่าอย่างไร
4. หนี้สินระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว หมายถึงต้องใช้คืนไม่เกินกี่ปี
5. อัตราส่วนทางการเงินตัวใดที่บอกถึงสภาพคล่องของธุรกิจได้ อย่างไร
6. เงินทุนสุทธิ (Net Worth) ต่างกับเงินลงทุน (Capital) อย่างไร
7. การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้เงินสดสุทธิมีข้อบกพร่องอย่างไร
8. การวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้เงินสดสุทธิต่างกับการวัดผลสำเร็จฟาร์มจากรายได้สุทธิอย่างไร
9. การวัดผลสำเร็จฟาร์มโดยการนำค่าแรงงานของครอบครัวมาหักออกมีหลักการว่าอย่างไร
10. หลักการหาเงินทุนเฉลี่ยหาได้อย่างไร